

**Profesionālās pilnveides seminārs
„Darba vides riska faktori mazumtirdzniecības
nozares uzņēmumos»**

**„Darba vides riska faktori
mazumtirdzniecības
nozares uzņēmumos»**

Ivars Vanadziņš, Dr.med.,
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte
Rīga, 15.12.2014..

Levads un semināra mērķis

- Viens no VSAA “Darba aizsardzības preventīvo pasākumu plāna 2014.gadam” semināriem
- 2014.Gadā – kopumā turpinājies iesāktais un nākusi klāt virkne jaunu aktivitāšu
 - » Apmācības pamatā vairāk vērstas uz reģioniem
 - » Darba aizsardzības vecākajiem speciālistiem – uzsākta padziļināta apmācība
 - » Notikusi pirmā informatīvā kampaņa – STRĀDĀ VESELS!
 - » Dažas tehnoloģiskas izmaiņas

Pasākumi 2014

■ Reģionālie semināri

- » Fizikālie darba vides riska faktori (2)
- » Ķīmiskie darba vides riska faktori (2)
- » Ergonomika/Strādā vesels (4)
- » Veselības veicināšana (7)
- » Gandrīz notikušie nelaimes gadījumi(7)
- » DA lauksaimniecībā (3)

Pasākumi 2014

■ Specifisko nozaru/tēmu semināri

- » Darba aizsardzība Skolotājiem (5 semināru sērija)
- » Semināri dažādu nozaru ārstiem un veselības aprūpes nozares speciālistiem
- » Seminārs par darba aizsardzības ekonomisko pusi
- » Azbesta semināri

■ Citas aktivitātes

- » Atsevišķu nozaru un tēmu informatīvie materiāli (metālapstrāde, azbests u.c.)

Plāns 2014

■ Citas aktivitātes

- » Atbalsts DA filmu latviskošanai – arī šogad – 5 Igaunijas filmas par darba aizsardzību – pirmā pieejama VDI youtube kontā
- » Atbalsts filmu uzņemšanai:
 - Arī šogad 3 filmas – paldies visiem iesniedzējiem!
 - Latvijas Balzāms
 - Latrostrans
 - Ventspils Nafta termināls

Kampaņa – STRĀDĀ VESELS

■ Informatīva kampaņa par veselību darba vietā – STRĀDĀ VESELS

- Atklāšana 13.02.
- Jauna mājas lapa Darba aizsardzībai
–www.stradavesels.lv
- Virkne informatīvu aktivitāšu

Katram piektajam
darbiniekam pēdējā gada laikā
mugura ir sāpējusi ilgāk par 3 dienām

"Pētījums 'Darba apstākļi un veselība Latvijā, 2012-2013'"



**Drošība ir tavās rokās –
NECIET!**

21% darbinieku
ir darba vides
izraisīti veselības traucējumi

"Pētījums 'Darba apstākļi un veselība Latvijā, 2012-2013'"



**Drošība ir tavās rokās –
NEKLUSĒ!**

Katrs piektais
darbinieks Latvijā savas dzīves laikā
ir cietis nelaimes gadījumā darbā

"Pētījums 'Darba apstākļi un veselība Latvijā, 2012-2013'"



**Drošība ir tavās rokās –
RĪKOJIES!**



STRADA VESĒLS
www.stradavesels.lv



Valsts sabiedrība ar
ierobežotu atbildību



RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE



VALSTS DARBA
INSPEKCIJA



VALSTS DARBA
INSPEKCIJA



VSA



STRADA VESĒLS
www.stradavesels.lv



Valsts sabiedrība ar
ierobežotu atbildību



RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE



VALSTS DARBA
INSPEKCIJA



VALSTS DARBA
INSPEKCIJA



VSA



STRADA VESĒLS
www.stradavesels.lv



Valsts sabiedrība ar
ierobežotu atbildību



RĪGAS STRADIŅA
UNIVERSITĀTE



VALSTS DARBA
INSPEKCIJA



VALSTS DARBA
INSPEKCIJA



VSA

■ Plakāti

» 10 lielākajās pilsētās (>200 plakāti visā Latvijā)

» A3 formātā

■ Video sižeti (īsie televīzijā, garie – VDI youtube kanālā)

» [Anitas stāsts par arodslimību](#)

» [Innas stāsts par nelaimes gadījumu darbā](#)

» [Darba devēja Mikus stāsts par DA uzņēmumā](#)

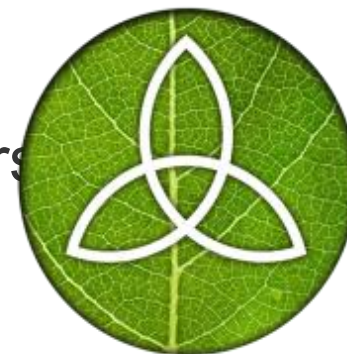
■ Jauns dizains

■ Jauns saturs

■ 2 jauni rīki:

» Nelaimes gadījumu izmaksu kalkulators

» Spēle «Atpazīsti bīstamību»





Q 3. Izmaksas nelaimes gadījuma brīdī

Neatliekamās medicīniskās palīdzības izmaksas, tai skaitā, izlietotie pirmās palīdzības līdzekļi u.c. (€)

Cietušā transportēšanas izmaksas (km)

Darba vietas sakārtošana. jāskaita visu iesaistīto darbinieku stundas kopā (t.sk. tā cilvēka, kas veda uz slimnīcu, pēc tam uz mājām) (h)

Zaudētā produkcija (€)

Citi ar nelaimes gadījumu un tā seku likvidēšanu saistītie izdevumi (€)



Atpakaļ

Turpināt (3/6)

NG izmaksu kalkulators

- Datu ievade ar 6 soļiem
- Tiek aprēķinātas tiešās un netiešās izmaksas
- Iespējams izdrukāt PDF



Darba drošības un vides veselības institūts

Atpazīsti bīstamību!

Atrodi attēlā bīstamu situāciju vai risku un uzklikšķini, lai ieraudzītu skaidrojumu. Attēlā redzamo bīstamo situāciju skaits ir norādīts. Ja nevari ieraudzīt visas bīstamības, nospied "Pateikt priekšā", un mēs Tev palīdzēsim!

Atrastas **3** bīstamības no **6**

Pateikt priekšā



Spēle

«Atpazīsti bīstamību» vai «Riska spēle»

- Uzklikšķinot uz bīstamības, parādās skaidrojums
- Ja nevar atrast, var palūgt, lai apsaka priekšā

Ja kādam ir bildes no uzņēmumiem, ko vēlaties pievienot spēlei, lūdzu, sūtiet

Linda.Matisane@vdi.gov.lv



Jauna funkcija - KALENDĀRS



JAUNUMI

EKSPERTI & PADOMI

MATERIĀLI

KALENDĀRS

KALKULATORS

RISKA SPĒLE

Kalendārs

Novembris 2014

- 3 Seminārs "Darba aizsardzības ekonomiskie aspekti"
- 4 OiRA - interaktīvs rīks darba vides risku novērtēšanai
- 10 Seminārs pedagogiem Bauskā "Droša un veselīga skolas vide"
- 13 Seminārs pedagogiem Rēzeknes novadā "Droša un veselīga skolas vide"

Meklēt...



Strādā vesels
sociālajos tīklos:



< **Novembris, 2014** >

Pr	Ot	Tr	Ce	Pk	Se	Sv
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Aktuālais jautājums

? StrādāVesels.lv jautā

2015.gadā Zelta ķiveres konkursa tēmu noteiks pati Latvija. Izvēlies, kura tēma Tev šķiet pati piemērotākā un aktuālākā?

Paslīdēšanas, pakļupšanas un aizķeršanās novēršana (48%)




Drošības un veselības jautājumu iekļaušana piegādes ķēžu vadībā (19%)



Droša remontdarbu veikšana (29%)



Drošs darbs tumšajā diennakts periodā (5%)



Neviena no piedāvātajām tēmām nav aktuāla. Es piedāvātu citu (variantus iesūtīt linda.matisane@vdi.gov.lv) (0%)

Vēl daži jaunumi

- Dalībnieku aptaujas anketas
 - » esam pārgājuši uz vienotu formu
 - » Noslēgumā 3 aktuālie jautājumi, atkarībā no tēmas un sezonas!
- Aptaujas anketa/tests pirms dalības DAVS/KI semināros
 - » Ķīmisko vielu semināriem jau testēta
 - » Plānojam arī fizikālo faktoru semināriem
- Rīgā notiekoši semināri pieejami videoierakstu formātā – skat stradavesels.lv
- <http://stradavesels.lv/jaunumi/pieejami-rsu-ddvvi-organizeto-seminaru-videoieraksti/>
- Lūgums – iesūtīt priekšlikumus tehniskiem uzlabojumiem www.stradavesels.lv

2015.Gada plāni?

- Virkne tradicionālu lietu:
 - » Atsevišķi informatīvi materiāli (specifiskāki)
 - » Reģionālie un lielie (Rīgā) semināri utt
- Informatīvā kampaņa – Par nelaimes gadījumu novēršanu un to izmaksām
- Darba aizsardzības videomateriāli – plānojam vairāku filmu uzņemšanu (konkursa kārtībā) par specifiskiem jautājumiem
- Darba aizsardzības ekonomisko jautājumu un ilgtspējas jautājumu aktualizēšana
- **Priekšlikumi?**

Semināra mērķis?

- Pārrunāt jautājumus par darba vides riska faktoriem mazumtirdzniecības nozarē no dažādiem aspektiem
- Pārrunāt klātesošo speciālistu pieredzi - lūgums izteikt arī savu viedokli!
- Iespēja satikties nozarē strādājošiem speciālistiem
- Informācija par materiāliem sīkākai informācijai par šo tēmu

Tātad - situācija Latvijā?

- Kopējā situācija darba vidē vērtējama kā viduvēja, īpaši uztraucoša tendence – letālo nelaimes gadījumu skaits!
- Tikai trešā daļa uzņēmumu reāli un pamatoti domā par savu darba vidi, vēl mazāks skaits saista to ar savu ekonomisko stāvokli un attīstību
- Šajā nozarē īpaši – daudz mazu uzņēmumu un vairāk problēmu kā liekas!
- Pasaules pieredze rāda, ka darba aizsardzība var būt ekonomiski izdevīga – tikai jāmeko to saskatīt!

Svarīgākie riska faktori mazumtirdzniecības nozarē

- Arī šajā it kā līdzīgajā nozarē, tomēr pārstāvēti pietiekami atšķirīgi darbi un dažāda veida uzņēmumi
- Virkne tipisko vienojošu faktoru – piemēram, daži tipiskie nelaimes gadījumu piemēri, virkne līdzīgu ergonomisko problēmu utt.
- Arī Latvijā – nozares uzņēmumi ļoti dažādās attīstības un izpratnes par darba aizsardzību pakāpēs – sākot no ļoti labiem uzņēmumiem (lielie spēlētāji) un beidzot ar milzīgu skaitu mazu dažāda profila veikaliņu
- Mazumtirdzniecība – nav tikai pārtikas tirdzniecība un lielveikali!

Kas ir mazumtirdzniecības nozare?

■ Mazumtirdzniecība, izņemot automobiļus un motociklus

- »47.1 Mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos
- »47.2 Pārtikas, dzērienu un tabakas mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- »47.3 Degvielas mazumtirdzniecība degvielas uzpildes stacijās
- »47.4 Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju iekārtu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos

Kas ir mazumtirdzniecības nozare?

- »47.5 Mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- »47.6 Kultūras preču un atpūtai paredzētu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- »47.7 Citu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- »47.8 Mazumtirdzniecība stendos un tirgos
- »47.9 Mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem

Svarīgākie riska faktori nozarē

- Raksturīgākie darba procesi nozarē ir saistīti ar visdažādāko lietu tirgošanu – tātad viss, kas saistīts ar preču piegādi/izvietošanu un pārdošanu
- Nozarē tiek veikti arī dažādi citi darbi, sākot no biroja darbiem, tīrīšanas un uzkopšanas, telpu un iekārtu uzturēšanas un sīkiem remonta darbiem līdz pat ēdiena pusfabrikātu gatavošanai, cepšanai, vārīšanai u.tml. un ēdiena pasniegšanai (tādējādi ietverot arī citu nozaru darbus)
- Tāpat nozarē ir darbi ārpus telpām (t.i. nav klasiskas darba vietas)

Nozare Eiropā un Latvijā

- Nozare ļoti būtiska – vairumā valstu nodrošina 15-30% no iekšzemes kopprodukta
- ES vidējo nodrošina ~ 35% no visa finansu apgrozījuma
- Nozarei raksturīgas augstas prasības – gan no klientu puses (garīgā slodze), gan tīri fiziskā spēka ziņā (fiziskā slodze/pārslodze)
- Vairumā ES valstu darba spēkā dominē:
 - Sievietes
 - Gados relatīvi jauni nodarbinātie (pēdējā laikā mainās)
 - Ne pārāk kvalificēti nodarbinātie

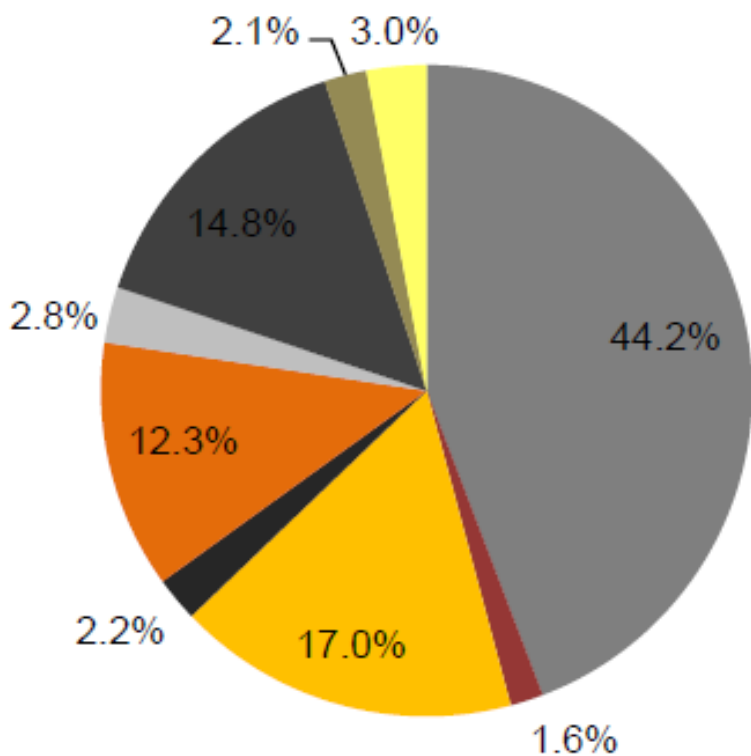
Automobiļu,
motociklu un to
daļu tirdzniecība;
5,9%

Mazumtirdzniecība;
36.9%

Vairumtirdzniecība;
57,2%



■ Avots: LBAS



- Mazumtirdzniecība nespecializētajos veikalos
- Pārtikas, dzērienu un tabakas mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- Degvielas mazumtirdzniecība degvielas uzpildes stacijās
- Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju iekārtu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- Mājsaimniecības piederumu mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- Kultūras preču un atpūtai paredzētu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- Citu preču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos
- Mazumtirdzniecība stendos un tirgos
- Mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem

■ Avots: LBAS

Nozare Eiropā un Latvijā

- Virknē uzņēmumu dominē elastīgas darba formas – maiņu darbs, nepilna laika darbs, sezonas darbs, nelegālā nodarbinātība? u.c.)
- Neraugoties uz «lielajām ķēdēm» arī šajā nozarē tomēr dominē mazi un vidēju uzņēmumi, to kopējais skaits varētu būt vismaz 9000(?), veikalu skaits: ~ vismaz 15000? (?), nodarbināto skaits tiek minēts pat līdz 70-80 000 (~ 8-9% nodarbināto)
- Mainās veikalu struktūra (kopumā sarūk tīru pārtikas veikalu skaits)

■ Avots: LABS, CSP

Nozare Eiropā un Latvijā – sekas veselībai

- Nelaiemes gadījumi nozarē ~ samērā augsts skaits, vairums – ne pārāk smagi
 - Dominē pakrišana, paklupšana u.tml.
- Svarīgākās arodslimības
 - Muskuļu skeleta slimības (>70%)

Svarīgākie riska faktori mazumtirdzniecības nozarē

- Nelaiemes gadījumu riski – mehāniskie riska faktori: sākot no darba aprīkojuma lietošanas līdz vardarbības riskam
- Fizikālie darba vides riska faktori – sākot no mikroklimate līdz apgaismojumam
- Ķīmiskās vielas un maisījumi (gan tirgotie, gan lietotie)
- Ergonomiskie riski – sākot no smaguma pārvietošanas līdz atkārtotām kustībām un sēdēšanas/stāvēšanas
- Bioloģiskie darba vides riska faktori
- Psihosociālie darba vides riski